

Utdrag från
NATURVÅRDSVERKETs

Åtgärdsprogram för bevarande av hårklomossa (*Dichelyma capillaceum*) Hotkategori: Sårbar (VU)

Hårklomossa är en av de få mossarter som är fridlysta i Sverige (Naturvårdsverket 1999). Fridlysningen innebär att det är förbjudet att plocka eller på annat sätt ta bort eller skada vilt levande exemplar av arten. Man får dock samla in beläggsexemplar som är av betydelse för dokumentering av arten om det inte finns något annat tillfredsställande alternativ och den berörda populationens fortbestånd inte påverkas negativt. Den som har samlat in arten skall rapportera fynduppgifterna till den berörda länsstyrelsen och ArtDatabanken (SLU, Uppsala) senast den 31 januari varje år. Det insamlade materialet skall vara tillgängligt för forskning.

Utdrag från
Bilaga 1

Förteckning över lokaler för hårklomossa (*Dichelyma capillaceum*).

FÖRTECKNING ÖVER LOKALER FÖR DICHELYMA CAPILLACEUM ID

Landskap	Län	Församling	Lokal	Fyndår & herbarium	Återfynd /återbesök
Norsälven					
22.1 Värmland	S	Frykerud	Åneholmsbäcken	H.E. Johansson 1928 (S)	S. Godow 1992

Biologi och ekologi

Hårklomossa varierar i gula, gröna och bruna färgnyanser och är en bladmossa som växer i upp till 10 cm långa tussar med sparsamt förgrenade skott. Den har långa smala blad som är kraftigt ensidigt krökta vilket har gett upphov till det svenska namnet på klomossorna. Bladen är fästa i tre rader på stammen, vilket gör att skotten blir något trekantiga. Nerven i mitten av bladet är långt utlöpanande, vilket skiljer den från den närliggande klomossan (*Dichelyma falcatum*) som bara har kort utlöpanande nerv och dessutom ofta betydligt kraftigare blad. Hårklomossa är tvåbyggare, men bildar mycket sällan kapslar. I Sverige har kapslar bara hittats på två platser: Helge å nedströms Möckeln i Småland och Skåne, och Ryssviken i Södermanland (där arten nu är utgången). En anledning till att kapslar är så ovanliga är att de flesta populationer verkar sakna hanplantor (Möller 1922). Som de flesta andra mossor kan hårklomossa troligen sprida sig relativt effektivt inom ett vattendrag med hjälp av losslitna skott. Sannolikheten för spridning av skott från plantor mellan olika vattensystem är betydligt mindre (Whelch 1960), och är därför troligen mycket viktig för spridning av arten med hjälp av vinden över större avstånd och mellan vattendrag.

Hårklomossa växer ofta i skuggan under träd och buskar utmed stränder till sjöar och mer eller mindre långsamt flytande älvar, åar och större bäckar. Det är lika vanligt att mossan växer på block som att man hittar den på basen av videbuskar eller klibbalar i vattenbrynet. Utmärkande för hårklomossans växtplats är att den utsätts för årliga vattenståndsfluktuationer. I sjön Möckeln i Småland står de flesta av hårklomossans förekomster troligen under vatten från december till mars medan de är torrlagda från maj till oktober. Årliga mer eller mindre regelbundna vattenståndsfluktuationer på över en meter är utmärkande för de flesta av vattendragen med hårklomossa. Även reglerade vatten kan hysa hårklomossa om vattenståndsfluktuationerna är stora och av mer varaktig karaktär. Det finns flera exempel på så kallade långtidsmagasin som hyser rikliga förekomster av hårklomossa (t.ex. Flåren i Småland och Falkasjön i Närke).

Där hårklomossan förekommer är den övriga vegetationen vanligen ganska sparsam.

På de flesta lokalerna är varken fältskiktet eller bottenskiktets mossvegetation heltäckande. Vanliga följarter är klibbal (*Alnus glutinosa*), gråvide (*Salix cinerea*), videört (*Lysimachia vulgaris*), fackelblomster (*Lythrum salicaria*), pors (*Myrica gale*) och blåtåtel (*Molinia caerulea*). Bland mossorna hittas ofta bäckraggmossa (*Racomitrium aciculare*), stor näckmossa (*Fontinalis antipyretica*) och cirkelmossa (*Sanionia uncinata*).

Vattenkemin varierar relativt mycket i vattendrag där hårklomossan förekommer.

De flesta vattendragen är mesotrofa med avseende på fosfor (15-25 µg P/l) och eutrofa med avseende på kväve (600-1500 µg N/l). De flesta av hårklomossans lokaler har alkalinitetsvärden som tyder på att de inte är särskilt försurningskänsliga.

Hårklomossa förekommer alltså inte i de allra fattigaste och mest försurade vattendragen, men inte heller i riktigt näringsrika vatten. Mer utförliga beskrivningar av hårklomossan och dess ekologi finns i Hedenäs m.fl. (1996) och Hylander (1998).

Hultbäcken, bäck, Frykeruds sn,
Kils hd, Värmlands län

hölt bäken

Bildar rät mellan Leme och
Glänne, kallas sedermera Åne-
holmsbäcken vid Åneholm.

ISAK WALLIN

1912-13

3

Från:

ORTNAMNSREGISTRET

Institutet för språk och folkminnen

Frykeruds socken: Kils härad

Åneholmsbäcken

